

© Л.І. ШУЛЬГА, 2015

Л.І. Шульга

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ СКЛАДОВИХ РОСЛИННОГО ЗБОРУ

Національний фармацевтичний університет,

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації

Вступ. Рослинні збори – лікарська форма, яка і сьогодні активно використовується у терапії ряду хвороб. Створення нового лікарського препарату, зокрема збору для лікування запальних захворювань порожнини рота, потребує визначення етапів досліджень.

Мета. Навести методологічні підходи до обґрунтування рослинних інгредієнтів при розробці складу нового збору для стоматології.

Матеріали та методи. Об'єкти дослідження – лікарські засоби у формі зборів, 50 прописів зборів народної медицини. Застосовано методи інформаційного пошуку, логічний, узагальнення та системного аналізу.

Результати. Проаналізовано фармакотерапевтичні групи препаратів у формі зборів, виявлено замалу кількість зареєстрованих зборів, які застосовуються у стоматології для терапії запальних захворювань порожнини рота. Відібрано прописи зборів народної медицини і визначено повторюваність кожного виду сировини у відсотках. Окреслено перспективні види лікарської рослинної сировини як складової нового рослинного збору.

Висновки. Наведено методологічні підходи до вибору складових рослинного збору для терапевтичної стоматології.

Ключові слова: методологія, збори, лікарська рослинна сировина.

Вступ. Лікарські рослини здавна допомагають людству боротися з різними захворюваннями. Найбільш ефективні суміші з декількох видів лікарської рослинної сировини (ЛРС), яка підібрана для лікування певної патології. Отже, рослинні збори – лікарська форма, яка активно використовується у фармакотерапії дотепер.

Маркетинговим дослідженням лікарських препаратів (ЛП) групи А01А «Засоби для застосування в стоматології» залежно від виду лікарської форми визначено, що на частку зборів припадає 2,27% [1]. При проведенні анкетування фахівців медицини та фармації відмічено, що лікарі призначають рослинні лікарські засоби (ЛЗ) у формі зборів, вважаючи їх ефективними, за спостереженнями провізорів, збори користуються попитом споживачів, працівники аптечних закладів рекомендують їх, що у цілому свідчить про раціональність створення даної лікарської форми [2]. У попередніх працях було висвітлено концептуальні аспекти розробки фармакотерапевтичних засобів стоматологічного призначення з наведенням етапів створення нових ЛП у вигляді настойки та медичних олівців [3]. Окреслення методологічних підходів потребує і створення зборів.

Мета. Навести методологічні підходи до обґрунтування вибору рослинних інгредієнтів при створенні збору для терапевтичної стоматології.

Матеріали та методи. Об'єкти дослідження: Державний реєстр ЛЗ, фітотерапевтичні довідники та енциклопедії, прописи зборів народної медицини.

Результати та їх обговорення. З метою визначення позицій на фармацевтичному ринку України такої лікарської форми як збори було проаналізовано фармакотерапевтичні групи ЛП у формі зборів і за отриманими даними побудовано рис. 1. Встановлено, що переважна кількість ЛП призначена для усунення патологічних станів органів дихання (18,82%), належить до фармакотерапевтичних груп «Різні засоби, що впливають на метаболічні процеси» (16,47%), є жовчогінними (12,94%) та седативними (9,41%) ЛП. Зареєстровані препарати у формі зборів, які можна застосовувати також у терапевтичній стоматології, не відокремлені в окрему групу, а є складовими групи «Рослинні вітамінні» та групи «Антисептичні» і становлять 4,71% від загальної кількості зборів. Кількісно визначений відсоток корелюється з іншими ЛЗ вузькоспеціального профілю: гастроентерологічного – в'язучі, обволікаючі, антацидні (4,71%), проносні (3,53%), ендокринологічного – антидіабетичні (3,53%).

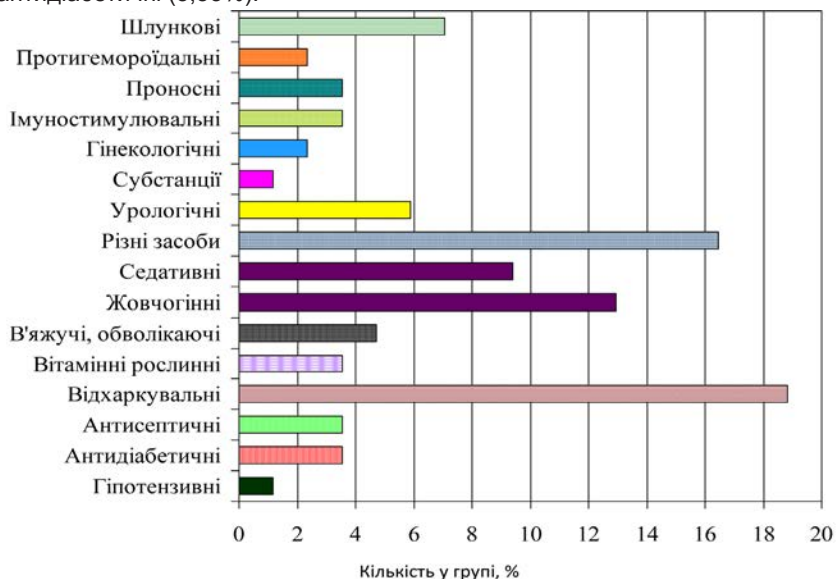

Рис. 1. Фармакотерапевтичні групи ЛЗ у формі зборів.

У зв'язку із замалою кількістю зареєстрованих зборів аналізувати ЛРС та підраховувати кількість компонентів не вважалося за доцільне. Однак, досвід народної медицини пропонує пацієнтам низку рослинних засобів для лікування карієсу, пародонтиту, гінгівіту та інших запальних захворювань, що викладено в енциклопедіях та фітотерапевтичних довідниках. Ці інформаційні джерела було оброблено, із загальної кількості відібрано 50 зборів для вивчення і систематизації. Дані аналізу кількості інгредієнтів у складі зборів народної медицини для лікування захворювань ротової порожнини, наведено на рис. 2. За значеннями обробки складових компонентів збори розподілили на 7 груп. У групі 1 збір складався з двох видів рослинної сировини, кількість таких зборів становила 12%. У зборів із трьох компонентів (група 2) – 14%.

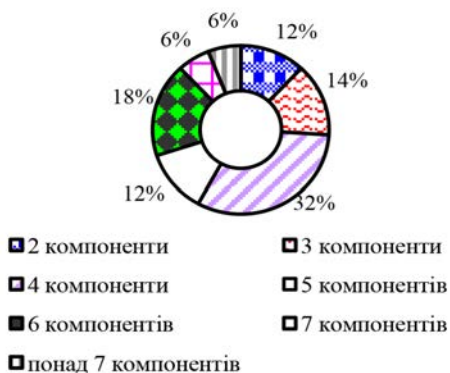

Рис. 2. Кількість інгредієнтів у складі зборів народної медицини.

Майже 1/3 всієї аналізованої групи (32%) – чотирикомпонентні збори (група 3). До групи 4 віднесли рослинні суміші, що містили п'ять видів рослинної сировини (12%). Із шестикомпонентних зборів сформували групу 5, яка складала 18% від загальної кількості зборів. Групи 6 і 7 містили 7 видів рослинної сировини і понад 7 відповідно, що у відсотках становило по 6%. Наступний крок – визначення повторюваності фітосировини у відібраних прописах народної медицини. За обчисленими даними кожен вид сировини відносили до однієї з трьох груп: I – повторюваність 15% і понад 15%; II – 10-15%; III – до 10%, що відображено на рис. 3. До I групи віднесли 7 видів ЛРС: шавлії листя, ромашки квітки, нагідок квітки – по 30%; дуба кору – 24%; звіробою траву, меліси листя, гірчака кореневища – по 16%. II групу склали: живокосту корені, кропиви (листя та квітки) – по 14%; деревію траву, алтею (корені, листя, квітки), лепехи кореневища – по 12%; чебрецю траву, бузини квітки, причепи траву, скумпії листя, подорожника листя – по 10%. Материнки траву та підбілу листя віднесли до III групи (8%). Разом з ними другорядну позицію розділили родовика кореневища і корені, м'яти листя, глоду квітки, шипшини плоди, берези (листя і бруньки), перстачу кореневища – по 6%; солодки корені, вересу траву, ожини (листя, корені), імбиру корені, буквиці трава, горіха листя, липи квітки, смородини листя, барвінку трава, споришу трава, хвощу трава – по 4%. Найменшу повторюваність мали ще 40 видів ЛРС (2%).

Отже, як перспективні види ЛРС для збору взяли помірно повторювану сировину (нагідок квітки, ромашки квітки – з I групи, бузини квітки, причепи траву, деревію траву, чебрецю траву, кропиви листя, подорожника листя – з II групи, м'яти листя, солодки корені – з III групи і додали фіалки траву для забезпечення протизапальної дії та покращення процесів обміну речовин. Оскільки однією з основних причин розвитку запальних хвороб пародонта є специфічні види мікроорганізмів і різноманітні їх поєднання, подальше визначення профілю протимікробної дії водних витяжок перспективних видів ЛРС дозволить остаточно визначити склад збору.

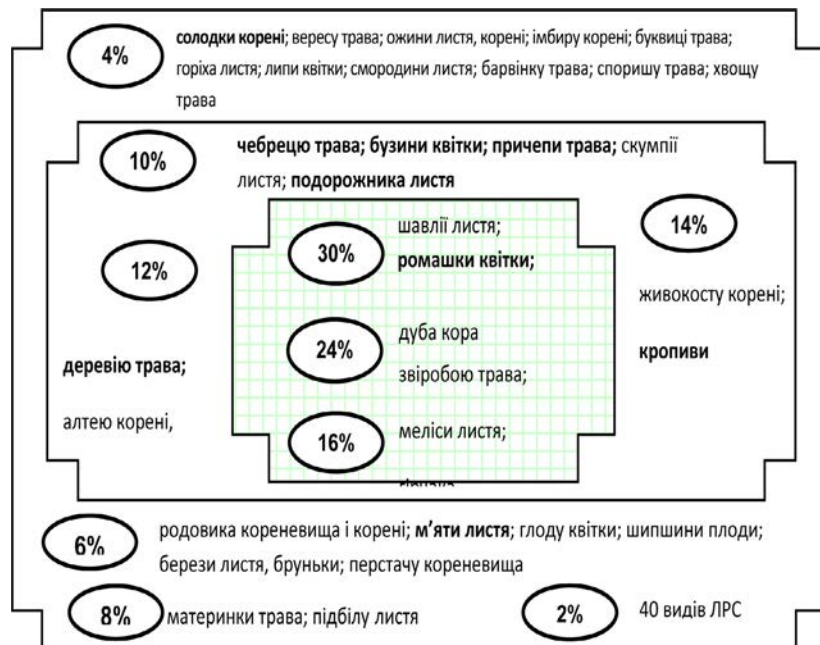

Рис. 3. Повторюваність фітосировини у прописах аналізованих зборів.

Висновки. Визначено, що збори, які застосовуються у терапевтичній стоматології є складовими груп препаратів «Рослинні вітамінні» та «Анти-септичні» і складають 4,71%. Відібрано перспективну лікарську рослинну сировину для складу нового рослинного збору на підставі аналізу прописів зборів народної медицини і визначення повторюваності кожного виду рослинного компоненту. Запропоновано методологічні підходи, які можуть бути використані науковцями при створенні рослинних зборів.

Література

1. Дослідження асортименту стоматологічних лікарських засобів, представлених на фармацевтичному ринку України / Л.І. Шульга, Т.С. Безценна, О.Ф. Пімінов та ін. // Запорозький мед. журн. – 2012. – №5. – С. 110–113.
2. Шульга Л.И. Растительные лекарственные средства в стоматологии: взгляд специалистов медицины и фармации / Л.И. Шульга // Научные ведомости БелГУ. Серия Медицина. Фармация. – 2013. – №11 (154), Вып. 22/2. – С. 97–103.
3. Шульга Л.І. Концептуальні аспекти розробки фармакотерапевтичних засобів для стоматології та шляхи їх реалізації / Л.І. Шульга // Запорозький мед. журн. – 2013. – №2 (77). – С. 104–108.

Л.И. Шульга

Методологические подходы к выбору составляющих растительного сбора

Национальный фармацевтический университет,

Институт повышения квалификации специалистов фармации

Введение. Растительные сборы – лекарственная форма, которая и сегодня активно используется в лечении ряда заболеваний. Создание нового лекарственного препарата, в частности сбора для лечения воспалительных заболеваний полости рта, требует конкретизации этапов исследований. **Цель.** Привести методологические подходы к обоснованию растительных ингредиентов при разработке состава нового сбора для стоматологии. **Материалы и методы.** Объекты исследования – лекарственные средства в форме сборов, 50 прописей сборов народной медицины. Применены методы информационного поиска, логический, обобщения и системного анализа.

Результаты. Проанализированы фармакотерапевтические группы препаратов в форме сборов, отмечена незначительная часть зарегистрированных сборов, применяемых в стоматологии для терапии воспалительных заболеваний полости рта. Отобраны прописи сборов народной медицины и определена повторяемость каждого вида сырья в процентах. Определены перспективные виды лекарственного растительного сырья в качестве ингредиентов нового зарегистрированного сбора.

Выводы. Приведены методологические подходы к выбору составляющих растительного сбора для терапевтической стоматологии.

Ключевые слова: методология, сборы, лекарственное растительное сырье.

L.I. Shulga

Methodological approach to the selection components of plant mixture

National University of Pharmacy, Kharkiv city,

Institute of Pharmacy Professionals Qualification Improvement, Kharkiv city

Introduction. Herbal combinations are dosage forms which are actively used in the treatment of several diseases. Creation of new medicinal preparation, specifically their combination for therapy of inflammatory diseases of oral cavity requires specification phases of research. **Aim.** To provide the methodological approaches to the justification of herbal ingredients in the development of new combination for dentistry.

Materials and methods. As objects of the study were used medicines in form of combinations (50 prescriptions of combinations of folk medicine). Such methods as information search, logical, generalization and system analysis were used in the research.

Results. Pharmacotherapeutic groups of medicines in form of combinations were analyzed, a little part of registered combinations, which are used in dentistry for therapy of inflammatory disease of oral cavity, were marked. The prescriptions of combinations of folk medicine were selected and repeatability of each type of raw material as a percentage was determined.

Conclusion. The methodological approaches to a selection of components of herbal combinations for therapeutic dentistry were provided.

Key words: methodology, combinations, medical raw material.

Відомості про автора:

Шульга Людмила Іванівна – д. фарм. н., доцент, т.в.о. зав. каф. загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації НФаУ. Адреса: Харків, пл. Повстання, 17, тел.: (057) – 732-27-98.